

зовнішньої репрезентації та внутрішнього прийняття, приводить до справжнього взаємного розкриття як вчителів, так і учнів. Вони здатні створити оптимальні умови для саморозвитку та самовдосконалення обох суб'єктів процесу педагогічної взаємодії і вчителів, і учнів.

Гуманістичні психологи зауважують, що в діалог здатна вступити людина, яка готова до реалізації своєї свободи у взаємодії з іншими людьми. Діалог – це спілкування, центроване на процесі, а не на результаті. Співбесідники не ставлять за мету вплинути один на одного, але при цьому діалог створює оптимальні умови для реального впливу на розвиток особистості, оскільки особистісне зростання обов'язково передбачає свободу самореалізації. Саме ця свобода самоздійснення, свобода стати і бути самим собою відіграє у діалозі провідну роль.

Проте педагогічна практика засвідчує істотну професійну деформацію педагогічного спілкування, що проявляється в орієнтованості на формальні показники діяльності, небажання відмовитися від застарілих педагогічних стереотипів, орієнтацію на монологічність та авторитаризм викладання. Вчителі, зазвичай, не готові поділитися своєю владою з учнями. Це в свою чергу поглиблює їх професійне вигорання.

Висновки. Діалогічні комунікативні уміння педагогів важливі не тільки для здійснення ефективної професійної діяльності, але й для запобігання та подолання розвитку професійного вигорання вчителів, яке метафорично можна назвати «хворобою спілкування». Проте в освітній практиці домінуючим є традиційне суб'єкт-об'єктне педагогічне спілкування, центроване на результаті. Відтак, розвиток умінь діалогічного спілкування, яке базується на суб'єкт-суб'єктній взаємодії, є запорукою збереження професійного здоров'я педагогів.

Рак О.Ю., Білецька Б.В.

ПСИХОЛОГІЯ МІЖОСОБИСТІСНОЇ КОМУНІКАЦІЇ АБО ЧОМУ ВІДНОСИНИ ЗАХОДЯТЬ В ГЛУХИЙ КУТ?

На основі книги Еріка Берна "Ігри, в які грають люди"

Людські відносини, а саме роль спілкування у стосунках індивідів, здавна цікавили багатьох дослідників, та тих людей, яких хвилюють закони спілкування та можливість використати ці знання в практичному вжитку для ефективного існування у світі людських пристрастей. Іноді важко зрозуміти, чому одна і та ж тема, міміка та жести приносять комунікативний успіх, і, як наслідок, становлять хороший фундамент для ділових чи особистих стосунків,

в той час як та сама поведінка слугує комунікативним невдачам та подальшим непорозумінням з іншим співбесідником. Це питання мало б бути близьке не одній людині, так як у світі щоденно відбуваються мільярди транзакцій із різними кінцевими результатами. Тому пролема звучить: чому між нами виникають непорозуміння, і що важливіше, як їх уникати?

Для пояснення комунікацій між індивідами за основу береться дослідження теорії транзакційного аналізу. Транзакційний аналіз – це теорія соціальних зв'язків, іншими словами знання, які зрештою описують і пояснюють поведінку людини при спілкуванні. Його основу становлять такі науки як психологія, психолінгвістика, нейрологія, соціолінгвістика, прагмалінгвістика, тощо. Засновниками теорії транзакційного аналізу прийнято вважати Еріка Берна, американського психолога і психотерапевта, які розробив і виклав свої ідеї у книзі “Ігри, в які грають люди”. Книга становить велику цінність для сучасних наук, оскільки запропоновані ним положення широко використовуються у психотерапії при лікуванні різних психологічних розладів, а також у роботі психологів з корекції поведінки людини. Питаннями транзакційного аналізу займаються кілька формальних та п'ять інтернаціональних організацій, таких як: Американська асоціація транзакційного аналізу, Латиноамериканська асоціація транзакційного аналізу, Західна Тихоокеанська асоціація транзакційного аналізу та Європейська асоціація транзакційного аналізу.

В Україні дослідження у галузі транзакційного аналізу займається Українська асоціація транзакційного аналізу (УАТА), заснована у 1997 році [1]. Отож, як уже згадувалося раніше, “Ігри, в які грають люди” дає розуміння підґрунтя людської поведінки. Книга пояснює, які ігри грають люди, що це за ігри, і як можна помітити те, як певна роль підриває наші стосунки. Викладений матеріал цілковито достовірний, оскільки базується на багатолітній професійній практиці психолога Еріка Берна, який лікував пацієнтів від багатьох духовних недуг, починаючи стресом та депресією, і закінчуючи серйозними ускладненнями психічного здоров'я. Після роботи з величезною кількістю людей, Берна виявив, що коли людина вступає у взаємодію, вона набуває один з трьох Я-станів: Я-Дорослий, Я-Батько, Я-Дитина.

Ці стани формують почуття, впливають на наші дії, і кожна людина розвиває їх впродовж життя. До того ж, на відміну від Его, Воно та Над-Я з психоаналізу, Я-стани можна вивчати, всі ми маємо ці три стани та користуємося ними залежно від часу та обставин. Якщо розглядати їх з фізіологічної точки зору, то можна витлумачити Я-стани як вияв особливих нейронних сплетінь мозку, які можна тепер візуалізувати завдяки розвитку нейровізуалізації. Берна позначає сплетіння, які розвиваються на початкових етапах життя, Я-станом Дитина. Коли ми активуємо один із них, ми поводимося як дитина, якою ми були. Сплетіння, що є інтерналізацією людей, які нас виростили, та

стани, які ми активуємо, Берн називає Батько. У стані Батька ми думаємо, відчуваємо та поводимося як один із наших батьків чи хтось, хто був на їхньому місці. Я-стани, які мають справу з теперішнім і не перебувають в емоційному плані, називаються Дорослим. У стані Дорослого ми адекватно оцінюємо реальність і ухвалюємо рішення, базуючись на фактах, та впевнюючись, що емоції та ідеї Дитини чи Батька не впливають на процес [2]. Чому ж ці стани важливі? Тому що осмислення їх є необхідним кроком до розуміння ігор, в які ми граємо. Важливо також пам'ятати про те, що слово “гра” не обов'язково має єдине позитивне значення, і не завжди означає веселощі. Одна з найпоширеніших ігор називається “Якби не ти..” Мета гри: довести, що усі чоловіки злі та тиранічні. Жінка збирається з подругами на каву, та за розмовою звинувачує у всьому свого чоловіка, гра продовжується, якщо подруги підтримують жінку. Для цієї гри достатньо чоловіка, який щось забороняє дружині. Мабуть, кожному колись довелось чути «Якби не мій ревнивий чоловік, то я пішла б на танці», «Якби не чоловік та діти, який без мене не впорається, то я б поїхала у подорож» та багато інших прикладів. Значення цих ігор не може бути переоцінене і охоплює наступні аспекти.

1) Історичне значення. Ігри, в які грають люди, передаються від покоління до покоління. Улюблена гра конкретної людини може бути простежена як в минулому – у його батьків і прабабків, так і в майбутньому – у його дітей. Гра може охоплювати близько сотні років в минулому і може бути надійно прогнозована щонайменше років на п'ятдесят в майбутнє.

2) Культурне значення. Виховання дітей в більшості випадків зводиться до процесу навчання їх тому, в які ігри вони повинні грати. Різні культури і соціальні класи мають свої улюблені ігри, а різні племена і сім'ї надають перевагу іншим варіантам ігор.

3) Соціальне значення. Повторювані проведення часу, такі, наприклад, як вечірки на честь просування по службі, в кінці кінців приїдаються. Близькість, в свою чергу, вимагає ретельної обачності, причому і Батько, і Дорослий, і Дитина зазвичай налаштовані проти неї. Тому, щоб відв'язатися від нудьги проведення часу, не піддаючи себе небезпекам, супутнім близькості, більшість людей в якості компромісного рішення приходять до ігор, якщо тільки вони доступні.

4) Особистісне значення. Люди вибирають собі друзів, партнерів, близьких людей найчастіше з числа тих, хто грає в ті ж ігри. Тому в даному соціальному оточенні кожен його представник приймає таку манеру поведінки, яка здається цілком незрозумілою членам іншого соціального кола.

Висновки. Отож, книга Еріка Берна "Ігри, в які грають люди", безумовно, заслуговує уважного прочитання, так як вона систематизує значну кількість ігор, з якими зустрічаються абсолютно все люди. Завдяки автору, читач

отримує можливість проаналізувати поведінку людей і знайти витоки тих чи інших транзакцій. Це дозволяє уникнути глухих кутів у стосунках, навчитися краще комунікувати та стати хорошим співрозмовником.

Література:

1. *Українська асоціація транзакційного аналізу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uata.org.ua/>*
2. *Берн Е. Ігри, у які грають люди / Ерік Берн. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 256 с.*

Рак О.Ю., Пукаляк О.Р.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Інформаційна війна на сьогодні стала одним з найнебезпечніших видів зброї. Користуватися компроматами, виливанням бруду, підкиданням неправдивої інформації, намагання за допомогою інформації ввести в оману стало для багатьох сенсом життя.

Інформація має вплив на маси, тобто за умови вдалого маніпулювання свідомістю мас можна досягти практично будь-якої мети: знищити опонента, прибрати з дороги конкурентів чи розпалити війну, як це було з Іраком.

Що ж, журналісти тримають у руках зброю, тільки не завжди використовують її за призначенням.

Мета інформаційної війни — послабити моральні і матеріальні сили супротивника або конкурента та посилити власні. Вона передбачає заходи пропагандистського впливу на свідомість людини в ідеологічній та емоційній галузях.

Головне завдання інформаційних війн полягає в маніпулюванні масами. Мета такої маніпуляції найчастіше полягає у внесенні у суспільну та індивідуальну свідомість ворожих, шкідливих ідей та поглядів, дезорієнтації та дезінформації мас, послабленні певних переконань, звичаїв, задля виставлення як єдиновірних власних, а також у залякуванні свого народу образом ворога, або ж у залякуванні супротивника своєю могутністю. Зрештою, останнім, але не менш важливим завданням є забезпечення ринку збуту для своєї економіки. У цьому випадку інформаційна війна є складовою частиною конкурентної боротьби [1].

Саме тому, на мою думку, ця тема є надзвичайно важливою та актуальною для дослідження.